Style funkcjonalne polszczyzny

W odniesieniu do języka i literatury styl oznacza sposób kształtowania wypowiedzi, polegający na wyborze odpowiednich środków językowych oraz na ich wzajemnym powiązaniu w danym tekście. Wypowiedzi o różnych stylach mają konkretne cele i funkcje w komunikacji językowej.

Styl potoczny

Funkcja

komunikacja w podstawowym zakresie, wyrażanie emocji

Styl powszechnie używany w codziennych rozmowach, w prywatnej korespondencji (także internetowej – czaty, komentarze, komunikatory itp.).

Cechy:

- **słownictwo konkretne, obrazowe**, z tendencją do nacechowania, ekspresji (np. wulgaryzmy, zdrobnienia, zgrubienia)
- **przewaga zdań pojedynczych** nad złożonymi
- **obecność wypowiedzeń niepełnych, urwanych**, niepoprawnych

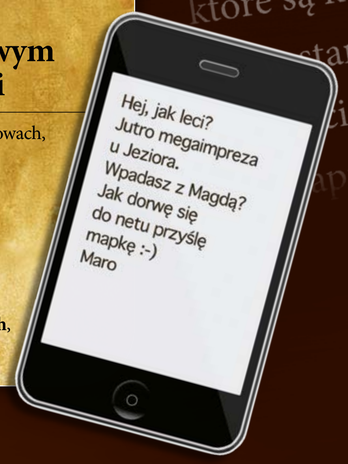

Styl urzędowy

Funkcja

komunikacja w sprawach rozpatrywanych przez różne instytucje

Styl używany w zinstytucjonalizowanych kontaktach społecznych (w zarządzeniach, przepisach, instrukcjach, ogłoszeniach, podaniach itp.).

Cechy:

- **schematyzm i konwencjonalizacja języka** (np. utarte związki wyrazowe)
- **nasycenie terminologią** (np. prawną, ekonomiczną)
- **nieobecność wyrazów nacechowanych i kolokwializmów**
- **tendencja do bezosobowości** nakazów, zakazów, pozwoleń itp.

Styl naukowy

Funkcja

przekazywanie wiedzy, informacja

Styl używany w dziełach naukowych i pracach popularyzujących naukę.

Cechy:

- **obecność terminów** (słów o znaczeniu ściśle określonym w danej dziedzinie)
- **przewaga zdań wielokrotnie złożonych** nad pojedynczymi, stosowanie strony biernej
- **ścisła kompozycja**, nierzadko porządkowana podrozdziałami czy punktami
- **słownictwo abstrakcyjne**

W różnych odmianach i stylach języka, w jego gramatyce, w zasobie leksykalnym i frazeologicznym odzwierciedla się **kultura danego społeczeństwa**.

Dziedzina językoznawstwa, która zajmuje się badaniem sposobów ekspresji językowej, to **stylistyka**.

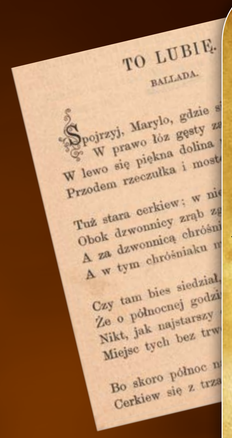

Styl artystyczny

Funkcja

wyrażanie idei, doświadczeń, emocji twórcy; kształtowanie wrażliwości estetycznej czytelnika

Styl używany w tekstach z dominującą funkcją estetyczną, w dziełach literackich.

Cechy:

- **stosowanie środków językowych eksponujących formę literacką dzieła i fikcyjność przedstawianego świata** (metafory, epitety, porównania itd.)
- **odzwierciedlenie indywidualnych upodobań językowych autora** (a niekiedy konwencji stylistycznej epoki)
- **zróżnicowany język**, wykorzystujący w funkcji estetycznej środki językowe wielu odmian stylowych

Styl publicystyczny

Funkcja

informowanie i kształtowanie opinii publicznej

Styl używany w środkach masowego przekazu.

Cechy:

- **różnorodność stosowanych form językowych** wynikająca z podejmowanej tematyki
- **słownictwo zaczerpnięte z różnych stylów** funkcjonalnych polszczyzny
- **nastawienie perswazyjne**, służące przekonaniu odbiorcy
- często **nacechowanie emocjonalne**

WSiP WYDAWNICTWA SZKOLNE i PEDAGOGICZNE
wsip.pl | sklep.wsip.pl | infolinia: 801 220 555

© Copyright by Wydawnictwa Szkolnej Pedagogiczne sp. z o.o., Warszawa 2015
Źródła ilustracji: fotografii: dwie dziewczyny: Piotr Marcinski/Shutterstock.com, [telefon] Skylines/Shutterstock.com, [pióro] J. Helgason/Shutterstock.com, (mężczyzna w todze) Fedorov Oleksiy/Shutterstock.com, książki: Filip Fuxa/Shutterstock.com, (mężczyzna na kanapie) pzAxe/Shutterstock.com; opracowanie graficzne: Tomasz Kowon-Szymanowski

MATERIAŁ DEMONSTRACYJNY

TEKSTY KULTURY

W najszerszym rozumieniu kultura to zbiór wszystkich rzeczy i zjawisk wytworzonych przez ludzi. Wszystkie **intencjonalne wytwory kultury**, tzn. takie, które niosą jakieś rozbudowane znaczenia, nazywa się **tekstami kultury**.

Do tekstów kultury należą nie tylko **różnego rodzaju teksty** (codzienne rozmowy, pisma urzędowe, artykuły prasowe czy dzieła literackie), lecz także **wszelkie dzieła sztuki** – wysokiej i popularnej.

Pojęcie to dotyczy nawet tych dziedzin sztuki, które w ogóle nie posługują się słowem. Tekstami kultury są także pewne **ludzkie gesty** o utrwalonym znaczeniu, powtarzalne **zachowania, obyczaje, obrzędy**.

Muzyka i taniec

muzyka – instrumentalna, wokalna, poważna, rozrywkowa, ludowa

taniec – klasyczny, nowoczesny, ludowy, balet

Architektura

sakralna, świecka: mieszkalna, obronna, użyteczności publicznej; architektura krajobrazu

Artystyczne teksty kultury

Szczególne miejsce wśród tekstów kultury zajmują dzieła sztuki. Sztukę od czasów starożytnych dzielimy na dziedziny: sztuki plastyczne, architektura, literatura, muzyka, teatr, a od czasów nowożytnych (dodatkowo) – film, sztuka użytkowa itd. W każdej dziedzinie można wyróżnić kilka odmian.

Teatr

dramatyczny (słowny, pantomima), muzyczny (opera, operetka, musical), kabaret, happening

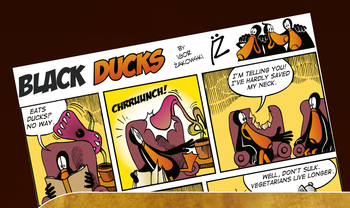

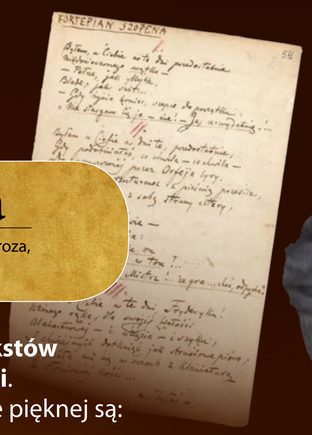

Literatura

poezja (także poezja śpiewana), proza, dramat, komiks

Nadrzędną pozycję wśród tekstów kultury zajmuje tekst literacki.
Cechami właściwymi literaturze pięknej są:

- **funkcja estetyczna**, dzięki której utwór jest dziełem sztuki;
- **fikcyjność** – występowanie elementów zmyślenia, kreacji i fikcji literackiej;
- **obrazowość** – zdolność do wywoływania u czytelnika wyobrażeń opisywanego świata;
- **artystyczne ukształtowanie języka** – stosowanie środków językowych, które eksponują formę tekstu literackiego.

Film

dźwiękowy, niemy, dokumentalny, fabularny, animowany

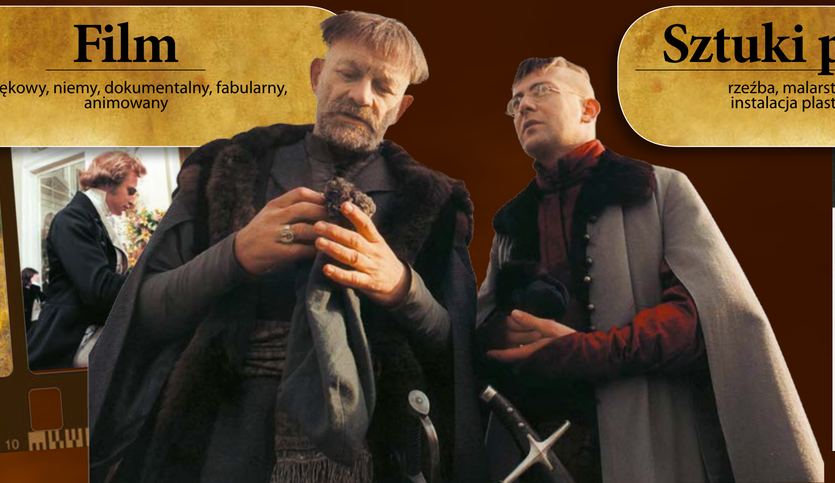

Sztuki plastyczne

rzeźba, malarstwo, grafika, rysunek, instalacja plastyczna, sztuka wideo

MATERIAŁ DEMONSTRACYJNY

WSiP WYDAWNICTWA SZKOLNE i PEDAGOGICZNE | wsip.pl | sklep.wsip.pl | infolinia: 801 220 555

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne sp. z o.o., Warszawa 2015
Zdjęcia: (muzyka) Andy Dean/Shutterstock.com, (taniec) Monkey Business Images/Shutterstock.com, (piramida) Pakpoom Dreamer/Shutterstock.com, (karyatydy) Yiu Photography/Shutterstock.com, (Wanda Wiłkomirska) Zenon Zyburtowicz/PAP, (Jacek Turczyk, Nika z Samorośli) kanvag/Shutterstock.com, (taniec na sonie) 634819396/Shutterstock.com, (kadr z filmu „Zemsta") PAP/Jacek Turczyk, (kadr z filmu „Wyklęty") PAP/Jacek Turczyk, (kadr z filmu „Ogniem i mieczem") PAP/Radek Pietruszka, opracowanie graficzne: Tomasz Konwin-Szymanowski